

Luftig magi
Skal få altaværing til å sveve.
Side 24

Lever ut drømmen
Biker Jens blir guide på Route 66.
Side 22 og 23

Wærner mot seier
Gjennom Jotka i ensom majestet.
Sporten

Gikk som fryktet

Reineier Iver Sara fikk anleggsveien gjennom beiteland etter Alta-utbyggingen.
- Det gikk som fryktet.
Vi tapte beiteland, sier Iver i dag.
Les Altapostens serie side 18-21

Feirer senteret

20 år med opptrening i Alta.
Side 15

Nei til oppdrett fra 6 bygdelag

Side 12 og 13

<p>Kjøttdeig av storfe, uten salt & vann, 400g, SPAR 67,25/kg</p> <p>26⁹⁰</p>	<p>Kjøttpølser skinnfri, 450g, Gilde 44,22/kg</p> <p>19⁹⁰</p>	<p>Jordbær i kurv, 400g, Cevita 74,75/kg</p> <p>29⁹⁰</p>
---	---	--

Tilbudene gjelder t.o.m 17/3. Vi tar forbehold om trykkfeil og utsolgte varer. Kun til private husholdninger.

EUROSPAR **SPAR**

Reineier Iver Sara fikk anleggsveien rett gjennom beitelandet.

Av **Hanne Larsen**
hanne@altaposten.no

– Det har gått som forventet. Vi tapte beiteland, det har blitt hyttebygging og caravanoppstilling slik vi fryktet, og det har blitt mye mer folk i området, konkluderer Iver Sara, distriktsleder i 23 C, Seainnus/Nåvgastat, som har vår- og høstbeite i området Stilla/Jotka.

Flere distrikt

Da kraftverket i Sautso skulle bygges på begynnelsen av 80-tallet, var en av konsekvensene at veien til anlegget måtte gå rett gjennom et stort reinbeiteområde. Dette var før dagens distriktsinndeling, og det var en rekke reinbeitedistrikt som ble berørt av Alta-utbygginga, og da i hovedsak anleggsveien mellom Stilla og Sautso. Distriktene det gjaldt var 21 Gearretnjårga, 20 Kvaløya, 22 Fiettar, 23 Seainnus/Nåvgastat, 24 Seiland, samt en del av Bæskades-gruppen.

Høsten 1980 foregikk en skjønnsrettssak i Alta herredsrett hvor formålet var å fastsette erstatningene til rettighetshaverne, som ville bli berørt av Alta-utbygginga. Det var Staten ved NVE som hadde begjært skjønn overfor en rekke grunneiere og rettighetshavere, herunder alle de ovenfornevnte reinbeitedistriktene.

Engangssum

Under skjønnsrettssaken prosederte advokat Leif Dunfjeld på vegne av reineierne, for de ulemper de mente veien ville få. Liksom i dag var området høst- og vårbeite for reindrifta, og under rettssaken var tapt beiteland hovedfokuset. Retten ga reineierne medhold og det ble tildelt erstatning for tapte beiter. En engangssum, som Altaposten ikke har klart å finne skriftlig dokumentasjon på, skal ha blitt utbetalt.

– Jeg mener det var tre millioner, til fordeling på alle reineierne, sier Aslak Johansen Eira, distriktsleder for 30 C, til Altaposten i dag.

Årlig utbetaling

Saksdokumentene fra skjønnsdommen viser at det ble gitt en sum på 1400 kroner, med tillegg på 25 prosent i årlig erstatning, etter at anleggsarbeidet var startet.

– Dette beløpet indeksreguleres og er i dag på rundt 100.000 kroner årlig. Dette beløpet samles i et fond, og fordeles på alle distriktene i området. Disse pengene kommer godt med og brukes til tiltak som alle har nytte av, eksempelvis bygging av skillegjerder, sier Eira. Om engangssummen som i sin tid ble smurt tynt utover på alle de som mistet beiteland, sier han:

– Det var ikke stort og de pengene er borte for lenge siden.

Iver Sara var selv midt i tenårene da Alta-kampen raste som verst. Han sier at de pengene som ble tildelt hans far og de andre utøverne ikke var mye verd.

– Det var så lite at det ikke er noe å snakke om engang. Kanskje noen få hundre tusen. Når vi ser hva utbygginga har spist av beiteland, og med påfølgende reduksjon av reintallet, så betød ikke de pengene noen ting for oss, sier Sara.

Trakk mot elva

Før Alta-utbygginga, stoppet bilveien ved skiferbruddene i Stilla. Det betød at hele området rundt elveleiet i den frodige Stilla-dalen, var reinsens paradisi.

– Før trakk reinen ned mot elva om våren når det ble grønt. Her koste de seg med sopp og andre godsaker. Men da veien kom, sluttet reinen å trekke ned i dalen, og holdt seg i stedet lenger oppe. Oppe på fjellet er det mer

karrig, noe som førte til at simlene og kalvene gikk glipp av den næringsrike maten de ellers fikk nede i dalen. En annen konsekvens er at det ble mer press på vinterbeitet, sier Sara.

Også for 40 år siden var noen av ankepunktene til reineierne, at når reinen ble presset ut av Stilla-dalen, ville det føre til mer press på andre områder. Det ble påpekt at det ville bli mer press på vinterbeitene, fordi reinen ble for lenge her, og det var bekymring for sammenblanding med andre flokker, fordi reinen ble tvunget til å holde seg i et område de egentlig skulle ha vært ute av. Området vi snakker om brukes til paringsområde om høsten og til kalving om våren. Det gjør områdene ekstra verdifulle og sårbare.

Avgjørende for reindrifta

Under Alta-høringen i Oslo i september 1981, forklarte reineier og distriktsleder i 23 C, Ole M. Hætta, hvorfor kalvingstida og brunstida er så viktig.

– De nyfødte kalvene er ikke sterke nok til å gå lengre strekninger hurtig. I flokken er det også en del simler som får kalv for første gang. Disse unge, uerfarne simlene har lett for å gå fra kalvene sine om de blir skremt i den tida da kalven er for svak til å følge med.

Derfor er kalvingstida avgjørende for utbyttet av reindrifta, sa Hætta.

Og om brunsten:

– Hvis det kommer folk i området der reinen holder til i denne perioden, blir den lett skremt. Resultatet av forstyrrelsen kan bli at brunsten opphører. Det er særlig stor fare for dette dersom flokker blir blandet sammen og må stenges inne og skilles. Dersom bare en del av simlene er blitt paret før dette avbruddet i brunsten og resten blir paret senere, vil kalvingene komme i to puljer, og det er uheldig. Det kan og hende at kalvene blir født så sent, at flokken er på vei ut av kalvingsområdet.

Manglende respekt

For å hindre uønsket ferdsel inn i området vår og høst, fikk reineierne medhold i at anleggsveien skal være stengt med bom fra 1. mai til 15. juni, og fra 1. oktober til 1. desember.

– Vi opplever dessverre at det er minkende respekt for bommen. Bommen brytes opp eller blir stående åpen etter at folk har kjørt inn. Mange later til å ha glemt hvorfor bommen er her,

sier Iver Sara, som tilhører det distriktet som i størst grad er berørt av veien.

– Alt det vi fryktet har vel egentlig slått til, sier Aslak Johansen Eira, som forteller til Altaposten at ringvirkningene når man mister beiteland er mange.

– Vi har gjort mye for å bøte på skadene ved å bygge skillegjerder, men gjerder snevner inn beiteland, og i tillegg vil reinen oppholde seg for lenge på vinterbeitet, om vi har for mange gjerder. Dette har mange ulemper, blant annet økt nedbeiting på vinterbeitet og økt risiko for sammenblandinger. På grunn av mye aktivitet langs veien har vi vurdert å sette opp et skillegjerdet langs anleggsveien, men det har vi ikke kommet til enighet om, sier Aslak Johansen Eira.

Iver Sara påpeker at trafikken er stor og hastigheten langs anleggsveien høy. Påkjørsler av rein er ikke uvanlig.

” Man kjenner jo mange av de som ferdes i området, så det er ikke enkelt å si ifra.

Aslak Johansen Eira, reineier.

” Det har gått so

TAPTE LAND: Reineier og distriktleder for 30 C, Iver Utsi, fastslår at alt det hans far og de andre berørte reineierne fryktet med anleggsveien har slått til. (Foto: Hanne Larsen)

– STATEN VINNER ALLTID: Aslak Johansen Eira kan ikke huske at reindriften har vunnet en eneste arealsak. (Foto: Hanne Larsen)

– Vi har i flere år jobbet med å få satt opp fareskilt og prøvd å få satt ned hastigheten, uten hell, sier Marit Anti-Sara, kona til Iver Sara.

21 rein

Da Alta-utbyggingen tok til for fire tiår siden, var det ekstremt store sprik i virkelighetsoppfattelsen til myndighetene ved NVE og reineierne. Mens myndighetene i flere medier ble referert på at det var 21 rein som ville bli berørt av utbygginga, var det samlede tallet 25.000 rein. I skjønnsretten fikk da også reineierne forståelse for at de var mange som ville bli berørt av anleggsveien, som pløyde en mil innover i beitelandet.

– Liketil reineiere i Karasjok fikk en liten kompensasjon, noe som viser at man faktisk tok hensyn til ringvirkningene som kommer som følge av at et distrikt presses ut av sitt område, kommenterer Aslak Johansen Eira.

– Det er jo heller ikke slik at det bare er selve området der veien rent fysisk går som går tapt.

– Sjokkert over uvitenheten

Karen Inga Sara (19) ble sjokkert over uvitenheten blant klassekameratene.

Ungjenta er datter til Iver Sara og Marit Anti-Sara og har tatt et friår fra skolen etter videregående for å kunne være med å bidra i reindriften. Selv kjenner 19-åringen reindriften fra barnsben av, men hun vet at uvitenheten er stor ute blant nordmenn.

– Da vi skulle ha foredrag på skolen, var det naturlig for meg å skrive om reindriften, som jeg kjenner og er vokst opp med. Men da jeg begynte å jobbe med oppgaven, og intervjuet mine klassekamerater, fikk jeg nesten sjokk. De visste så lite og hadde så merkelige oppfatninger av hva en reindriften var. Det som på en måte gikk igjen var at «det var en som kjørte scooter og som nektet andre å komme seg ut i de samme områdene», forteller Karen Inga fra kjøkkenbordet hjemme i Kaiskuru, hvor hun bor med mor og far og søsken.

– Må stå opp

Karen Inga vet ikke hva hun skal bli som voksen, men ønsker seg en jobb der hun kan arbeide for å bedre reindriften. Selv mener hun at man som reineier må våge å si fra om urett og om hvordan storsamfunnets løsninger påvirker både drifta og levestandarden til reindriften.

UNG OG UREDD: Karen Inga Sara (19) mener reindriften må tørre å kjempe for sine saker, selv om det ikke alltid er like populært. (Foto: Hanne Larsen)

– Hvis ikke vi som kjenner hvor skoen trykker sier ifra, vet ikke folk hva det dreier seg om. Vi har stått lenge nok med lua i hånda, nå er det på tide at vi står opp for det vi har kjært, mener 19-åringen.

Forskning viser at i forhold til asfaltert vei, så inkluderer tapt beiteland en radius på tre kilometer fra veien, sier Marit Anti-Sara.

Økt forskning

Siden Alta-saken har forskningen kommet reindriften nærmere til gode. Rapporten «Inngrep i reinbeiteland, Biologi, jus og strategier i utbyggingssaker», fra 2004, slår fast at «rein reduserer bruk av områder innen 2,5–5 km fra kraftlinjer, veier, demninger, kraftstasjoner og andre inngrep som følger av vannkraftutbygginger».

I en annen rapport, «Hyttebygging i reindriften. Omfang av hyttebygging, konsekvenser for reindriften, og plan- og saksbehandling i områder med samisk reindriften», fra 2006, slår forskerne fast at: «Indirekte regionale effekter, og da først og fremst unnvikelseeffekter, kan gi betydelige konsekvenser for reindriften. Med unnvikelseeffekter menes at reinflokkene reduserer bruken av områder nær inngrep og forstyrrelse, og slike effekter kan påvises mange kilometer ut fra inngrepet».

Prosjektet «VindRein og KraftRein», «Effekter fra vindparker og kraftledninger på frittstående tamrein og villrein», forsket blant annet på rein og vindmøller på Nordkinnhalvøya. Det ble slått fast at reinen ikke vek unna vindmøllene, men at de ble forstyrret i anleggstida.

«Det er den menneskelige aktiviteten og ikke de permanente konstruksjonene i seg selv som virker negativt inn på reinen», slo rapporten fast.

Menneskelig aktivitet

Under Alta-aksjonen var det reineiere som uttalte at det ikke bare var anleggsmaskinene som forstyrret i brunstida, men like mye de mange demonstrantene som hadde forskanset seg i Stilla for å støtte blant annet reindriften. I dag fastslår Iver Sara at anleggsveien ikke er hovedproblemet, men mulighetene den gir for friluftsfolk.

– Før var det også friluftaktivitet i området, men det var langt fra like mye, og aktiviteten var spredt. I dag er aktiviteten konsentrert rundt veien, sier Sara.

– I dag ser vi også at når folk bygger hytter, så bygger de brede veier til hyttene sine i samme slengen, selv om det ikke er lov, sier kona Marit.

Topptur til besvær

De siste årene har Saras distrikt fått enda flere utfordringer, som følge av at altaværingene er blitt sprekere.

– Vestre Borras er jo blitt veldig populært for toppturer, men det folk ikke vet er at her har vi simleflokkene om våren. Toppturene er dessverre til forstyrrelse for simlene, men samtidig er det ikke artig å begynne å nekte folk å gå på tur. Men det er et eksempel på hvordan reindriften er under press fra alle hold, sier Iver Sara, som nå venter på at den store 420-linja skal krysse rett over Nalganas og Borras.

– Ja, den berører oss. Vi har kalvingsområde på Borras, sier han.

– Staten vinner alltid

Aslak Johansen Eira kan ikke huske at reindriften har vunnet en eneste arealsak i sitt 66-årige liv.

– Nei, reindriften har tapt alle arealsaker. Ja, unntatt en vindmøllepark i Skaidi. Den ble det aldri noe av. De sa det hadde å gjøre med at reindriften var imot, men det tror jeg ikke noe på. Hvis Staten først har gjort et vedtak de mener de er tjent med, så omgjør de det aldri, sier distriktslederen.

Selv om de kjemper for sin næring og for det de mener er en gradvis nedbygging av beiteareal, så er det en belastning å skulle klage.

– Det å skulle nekte folk å gå å jakte i området, eller å kjøre scooter etter 1.mai, er jo ikke artig, men samtidig er vi nødt å tenke på vår næring, slik andre gjør med sine næringer, sier Iver Sara.

– Man kjenner jo mange av de som ferdes i området, så det er ikke enkelt å si ifra, medgir Aslak Johansen Eira.

– Ser dere noen fordeler med anleggsveien?

– Noen kan bruke den til å kjøre opp utstyr, men bortsett fra det er det bare ulemper for reindriften. Målt opp mot konsekvensene, ville vi ha vært veien foruten, sier Eira.

Den siste krampe

SISTE KRAFTANSTRENGELSE: Folkeaksjonens leder Alfred Nilsen ba selv demonstrantene om å adlyde politimester Henriksens ordre om å flytte seg fra bredden av Tverrelva 5. oktober 1981. (Faksimile Altaposten 6. oktober 1981)

I oktober 1981 hadde folkeaksjonen sin tredje lenkeaksjon i Stilla.

Av **Hanne Larsen**
hanne@altaposten.no

– NVE har en stor del av ansvaret for at også denne gangen var det et voldsomt politioppbud i sving, 400 politifolk ankom Alta med politibåten The Viking, som var fullpakket med lastebiler, beltebiler og utrykningskjøretøyer. Med den gigantiske lenkeaksjonen i januar 1981 friskt i minne, ville politimester Einar Henriksen ikke ta noen sjanser og hadde derfor sikret seg med tilstrekkelig personell og utstyr, i tilfelle demonstrantene skulle bli like tallrike som under vinteraksjonen.

Skuffelse

Årsaken til at demonstrantene hadde tatt plass ved elvebredden i Stilla høsten 1981, var skuffelsen og raseriet over at NVE ikke ville sette anleggsarbeidet på vent, til Høyesterett hadde tatt stilling til om utbyggingsvedtaket var gyldig eller ikke. NVE fikk i skjønnsdommen fra Alta herredsrett mye pepper for manglende konsekvensutredning i forbindelse med konsesjonssøknaden, men utbyggingsvedtaket ble likevel ikke funnet ugyldig av retten. Skjønnsdommen gikk overraskende nok rett videre til Høyesterett, hvor Staten vant frem på alle punkter.

Aksjonen i Stilla den 5. oktober forløp i et trøstesløst vær. Den første snøen hadde akkurat kommet og det var sludd og regn i lufta. Demonstrantene var våte og kalde, da polititroppene ble fløyet inn med helikopter og satt av på sørbredden av den strie Tverrelva, hvor beltevognene ventet. I Altaposten 6. oktober 1981, står det at klokken 08.15 på morgenen den 5. oktober, ga politimester Einar Henriksen de omlag 400 demonstrantene pålegg om å fjerne seg innen ett minutt.

– Maktmisbruk

Lederen for folkeaksjonen, Alfred Nilsen, repliserte at politiaksjonen var et uttrykk for

maktmisbruk, men at demonstrantene likevel ville forlate sonen.

– Vi forlater området fordi vi mener det er den beste måten å vise vår forakt på det som skjer, skal Nilsen ifølge lokalavisa ha sagt. Samtlige demonstranter fulgte Nilsens anmodning, kun 30 samer ble sittende igjen og måtte ha politiets «hjelp» til å fjerne seg.

Demonstrantene som frivillig forlot elva, samlet seg på en liten høyde i nærheten, der de brettet ut et banner hvor det stod «Vi kommer igjen». Når demonstrantene var ryddet unna vei, kunne arbeidet med den provisoriske brua som skulle krysse elva ta til igjen, etter en ukes opphold.

Viggo under lupen

Det skjedde i det hele tatt mye disse dramatiske høstdagene. Mandag 6. oktober oppdaget politiet at det hadde vært sabotasjeforsøk mot Fossan bru. Politiet satte i gang en intensiv jakt på de skyldige, og en titt i Altapostens arkiver, viser at det var flere kjente altaværing i politiets søkelys. Vi har tidligere i denne serien skrevet om at Paul Sivertsen, ihuga motstandsmann fra Tverrelvdalen, var en av de som ble avhørt, men senere sjekket ut av saken.

I Altaposten 15. oktober 1981, står det også at Viggo Finstad Nilsen, sønn til folkeaksjonens leder Alfred Nilsen, var et hett navn på politiets blokk. Dette til tross for at han skulle ha hatt 100 vitner fra teltleiren i Stilla som alibi, for at han ikke hadde kunnet vært ved Fossan bru på det aktuelle tidspunktet.

Sprengstoff i Eriksens bil?

Tverrelvdaling Henrik Skum var en annen som fikk politiets lyskastere på seg. Til Altaposten uttalte han den 15. oktober 1981: «Under avhøret som varte i nesten tre strake timer, ble jeg spurt grundig ut om folkeaksjonen, og sentrale personer innen aksjonen. Blant andre ble Tore Bongo og Ole Julius Eriksen nevnt. Det jeg imidlertid reagerte mest på var følgende spørsmål: «Du dro sammen med Ole Julius Eriksen opp til bommen. Kan du huske om du så sprengstoff i bilen hans?». Jeg hadde et klart inn-

trykk av at politiet anså han som en mulig gjerningsmann».

Politiet klarte aldri å finne de skyldige for sabotasjeforsøket. Til Altaposten 2. februar 2019, i del 2 av denne serien, sa Paul Sivertsen:

– Hadde det vært noen som kunne de saken, ville ikke brua stått der i dag. Jeg tror mer det var en provokasjon fra politiets side, for å rettferdiggjøre det de sjøl gjorde. Jeg tror de ønsket å være i Alta lenger, her tjente de gode penger.

Reineierne krevde stans

Tilbake til høsten 1981. Mens folkeaksjonen desperat forsøkte å finne nye måter å stanse anleggsarbeidet på, hadde reindrifta sine problemer. Det var blitt høst og flyttinga var godt i gang. Altaposten meldte om problemer med sammenblanding av flokker og uro rundt paringen. Alt på grunn av anleggsar-

beidet, som pågikk midt i flytteleia til en rekke berørte reinbeitedistrikt.

12. oktober 1981 fremkom det i Altaposten, at reindriftssjef Ole K. Sara ba NVE om midlertidig stans i anleggsarbeidet inntil paringstiden var over. Sara ville ha opphør i arbeidet i 12 dager, men NVE var ikke villig til å etterkomme dette. De mente det ville være tilstrekkelig at arbeidet ble stanset «når reinen var på tur inn i området». Saken gikk til namsmannen, hvor reineierne ba om seks ukers stans. De viste til reindriftslovens paragraf 28, som «tilplikter varsomhet fra annen aktivitet i områder der reinen er blant annet i brunsttiden».

Reineierne fikk ikke medhold og NVE kunne fortsette anleggsvirksomheten.

– Reindrifta ble totalt overkjørt. Der var mye rein i anleggsområdet, men NVEs anleggsleder ignorerte kravene om anleggstans. Jeg har sjelden vært så opprørt og del-

treknningen

SISTE SLAG: Den siste aksjonen i Stilla, 5. oktober 1981, forløp i det stille, selv om politiet hadde rustet seg til tennene med mannskap og utstyr. (Foto: Helge Sunde).

BA OM STANS: Reindriftssjef Ole K. Sara ba om seks ukers stans i brunst- og flyttetida, men nådde ikke frem. (Faksimile fra Altaposten 12.oktober 1981)

bøtelagte elveredderne. I alt ble nesten 1.000 personer bøtelagt eller straffedømt i forbindelse med Alta-aksjonen, og BEI hadde som formål å gi økonomisk og juridisk hjelp til disse. Ved siden av informasjon, gikk en stor del av BEIs virksomhet ut på å samle inn penger. Både bøtelagte og sympatisører var medlemmer. BEI ble avvirket senhøsten 1983.

Under Alta-kampen ble det opprettet et fond: Alta-fondet, hvor målet var å samle inn penger til støtte for de som arbeidet med natur- og miljøvern, samiske interesser og næringsinteresser i forbindelse med Alta-saken. Fondets stiftere var Kåre Holt, Ebba Haslund, Ulf Thomassen, Jon Michelet, Edvard Bull, Tordis Ørjasæter, Svein Muffetangen, Helge Ingstad, Kari M. Henriksen, Helge Kleivan, Jens Bolling og Fredrik Heitkøtter.

Strid om lønn til aksjonistene

Under Alta-aksjonen skal det ha vært snakk om at folkeaksjonen lønnet demonstrantene, og både folkeaksjonens og Alta-fondets regnskaper skal ha vært under granskning av politiet. Alle påstander om lønn til aksjonistene ble avvist av folkeaksjonens ledelse, som gikk til søksmål mot politiet for ærekrenkelse. I Altaposten 1. desember 1981, var det full klinsj mellom folkeaksjonens leder Alfred Nilsen og politimester Einar Henriksen, etter at politiet hadde fått fullmakt til å gjennomgå folkeaksjonens regnskaper. Nilsen hevdet Henriksen var ute etter sannhetsbevis for at folkeaksjonen lønnet demonstrantene, mens Henriksen hevdet at han kun var ute etter å styrke oppviglersaken mot lederne av folkeaksjonen. – Det dreier seg om økonomisk tilskyndelse, som etter vår oppfatning kan rammes av straffelovens paragraf 140 (oppviglerparagrafen). Det kan blant annet være dekning av hel eller delvis reise for demonstrantene, dekning av kost og losji og så videre, sa Henriksen til Altaposten.

I mars 1983 ble de fire lederne av folkeaksjonen, Alfred Nilsen, Tore Bongo, Per Flatberg og Svein Suhr, dømt etter oppviglerparagrafen, til betinget fengsel og høye bøter.

tok derfor også i nålestikksaksjoner utover høsten i solidaritet med reindrifta, sier Per Flatberg, som var informasjonsleder for folkeaksjonen på denne tida.

Han oppsummerer i dag det hele slik:

– NVE fryktet nok at det kunne bli vanskelig å komme i gang igjen om det ble anleggsstans, men det var skammelig oppførsel av dem.

Unngikk arrestasjon

Flatberg kom fra vervet som generalsekretær i Naturvernforbundet og har hele veien vist seg som en varm forsvarer for både elva, reindrifta og naturlivet knyttet til elva. Under den siste aksjonen i Stilla den 5. oktober 1981 var ikke Flatberg med.

– Vi hadde vedtatt at aksjonistene skulle trekke seg ut og ikke bli arrestert. Jeg satt på folkeaksjonens kontor sammen med Dagbladets Arthur Arntsen, som var orientert, sier Flatberg.

De som var i Stilla under den siste aksjo-

nen, og som ikke frivillig fjernet seg, fikk bøter. Mange av aksjonistene, som også tidligere hadde pådratt seg bøter, valgte å ignorere disse. Ikke før politiet satte hardt mot hardt og begynte å inn drive botene og beslaglegge eiendeler som biler og motorsykler, klarte de å tvinge de siste demonstrantene i kne. I frustrasjon, og på ren trass, fortsatte en hard kjerne av demonstranter med nålestikksaksjoner mot anleggsarbeidet utover høsten. Men de skjønte at slaget var tapt. I januar 1982 la Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget, ned organisasjonen.

Hjelp til de bøtelagte

I kjølvannet av utviklingen av folkeaksjonen ble Bøtelagte Elveredderes Interesseorganisasjon (BEI), stiftet i Alta 21. januar 1982 av Arvid Johannessen. Ifølge Riksarkivet ble en Oslo-avdeling av BEI stiftet 2. mars 1982. Denne avdelingen skal ha vært toneangivende i forhold til å organisere solidaritetsopprop og faglig opprop til støtte for de

FAKTA

Alta-saken

- Alta-saken var en politisk konflikt fra rundt 1968 til 1982, hvor samiske interesser og miljøvernerinteresser gikk mot en storskala vannkraftutbygging i Indre Finnmark.
- Planene møtte hard kritikk, og i 1973 ble «Alta-utvalget» for bevaring av vassdraget dannet. Motstanden mot utbyggingen var basert på samiske interesser, reindriftsinteresser og miljøvernerinteresser.
- I de første planene lå også en neddemming av bygda Maze inne, dette ble senere skroket og i 1973 vedtar Stortinget varig vern av Maze.
- I 1976 går kommunestyret i henholdsvis Alta og Kautokeino imot utbyggingsplanene, mens Finnmark fylkesting sier ja. Aksjonens første leder er Kato Johansen, før Alfred Nilsen fra Alta overtar stafettspinnen.
- I 1978 dannes Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget og 15.000 underskifter samles inn lokalt.
- I januar 1979 varsler et folkemøte i Alta sivil ulydighet mot utbyggingen. I juni samme år avviser Stortinget et forslag om å ta Alta-utbyggingen opp til ny behandling.
- I september 1979 stopper folkeaksjonens lenkegjeng anleggsarbeidet i Stilla. Lokalt politi forsøker å fjerne demonstrantene, men må gi opp.
- I oktober 1979 sultestreiker en gruppe samer foran Stortinget. Statsminister Oddvar Nordli erklærer midlertidig stans i anleggsarbeidet og lover at samiske rettigheter skal utredes.
- I mai 1980 vedtar Stortinget for tredje gang at utbyggingen skal gjennomføres.
- I januar 1981 sendes 600 politifolk til Alta for å fjerne demonstrantene som har barrikadert seg ved det såkalte Nullpunktet i Stilla. Politiet har militært utstyr og militære kjøretøy til rådighet. Samebevegelsen innleder en ny sultestreik.
- I februar 1981 erklærer statsminister Gro Harlem Brundtland midlertidig stans i anleggsarbeidet, på grunn av brudd på kulturminneloven. I september gjenopptas arbeidet, mot harde protester fra reindriftssamer.
- I 1982 oppløses Folkeaksjonen mot utbygging og i mars samme år forsøker Niilas Somby og minst to andre personer å sprengte den såkalte Somby-brua. Forsøket mislykkes og Somby mister en arm under sabotasjeaksjonen. De to andre som var med har aldri stått frem offentlig.
- I 1984 legges den første delutredningen frem av samerettsutvalget, som ble opprettet etter sultestreiken i 1979.
- I 1987 settes Alta kraftverk i drift.
- I 1989 blir Sametinget åpnet av Kong Olav.

Kilder: Alta, kraftkampen (Lars Martin Hjorthol 2006), Store norske leksikon.

TIDLIGERE PUBLISERT:

NESTE GANG: Medias rolle